

Stefan Mizera

"Organizacja obsługi prawnej organów państwowych i jednostek gospodarki uspołecznionej" Edmund Wengerek, Warszawa 1978 : [recenzja]

Palestra 22/9(249), 78-80

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na marginesie tej notatki należy podkreślić, że wkrótce odbędą się inne rozprawy doktorskie, mianowicie adw. Andrzeja Maciąga z Przemyśla, adw. Adama Kolendowskiego z Krosna i adw. Wacława Mendysa z Jasła, również uczestników seminarium doktoranckiego przy Radzie Adwokackiej w Rzeszowie.

Rada Adwokacka w Rzeszowie czuje się w obowiązku złożenia przy tej okazji serdecznych podziękowań profesorom Uniwersytetu Jagiellońskiego: drowi hab. Kazimierzowi Buchale, drowi hab. Józefowi Skąpskiemu i drowi hab. Stanisławowi Waltosowi, autorom sukcesów naszych kolegów — wychowanków szacownej Uczelni Jagiellońskiej, w której murach w większości zdobywali wiedzę członkowie palestry rzeszowskiej. *Ad multos annos Alma Mater Jagiellonicae!*

adw. Mieczysław Cincio

RECENZJE

1.

Edmund Wengerek: *Organizacja obsługi prawnej organów państwowych i jednostek gospodarki uspołecznionej*, Warszawa 1978, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 196, wyd. II.

W skład dorobku naukowo-badawczego zmarłego w br. wybitnego procesualisty i doskonałego nauczyciela akademickiego, jakim był dr Edmund Wengerek, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wchodziły nie tylko dzieła i inne publikacje z zakresu procesu cywilnego, w tym zwłaszcza postępowania egzekucyjnego oraz postępowania arbitrażowego. Był on również wytrawnym znawcą zagadnień związanych z organizacją obsługi prawnej organów państwowych i jednostek gospodarki uspołecznionej, i problematyce tej poświęcił najpierw (1967) opracowanie w formie skryptu uniwersyteckiego, a następnie w 1970 r. opracował monografię, wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Recenzowane opracowanie autora z tytułem jak wyżej jest — formalnie biorąc — podręcznikiem dla studentów prawa i administracji, w istocie zaś jest źródłową pracą, stanowiącą udos-

konaloną wersję poprzednich opracowań na temat organizacji obsługi prawnej. Jest to wysoce użyteczne kompendium wiedzy dla wielotysięcznej grupy zawodowej radców prawnych o obsłudze prawnej organów administracji państwowej i jednostek gospodarki uspołecznionej w PRL i stanowi wartościowy wkład — jak to sam autor zaznaczył — w udoskonalenie prawa o obsłudze prawnej. Wokół kształtu organizacyjnego obsługi prawnej oraz pozycji radców prawnych w naszym kraju toczyła się przez dłuższy czas żywa dyskusja i kwestie te są nadal wielce aktualne w obliczu zamierzonego uregulowania w drodze ustawowej modelu obsługi prawnej.

Monografia prof. dr E. Wengerka została podzielona na sześć części z następującymi tytułami: cz. I — Znaczenie i rola obsługi prawnej organów państwowych i jednostek gospodarki uspołecznionej; cz. II — Obsługa prawna jednostek uspołecznionych w perspektywie historycznej (jest to raczej

retrospektywne ujęcie tematu); cz. III — Organizacja obsługi prawnej organów państwowych (szczególnie centralnego i organów terenowych); cz. IV — Organizacja obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych; cz. V — Organizacja obsługi prawnej innych jednostek gospodarki społecznej; cz. VI — Organizacja obsługi prawnej podmiotów społecznych oraz innych organizacji w świetle prawnoporównawczym. Ta ostatnia część, której brak w poprzednich wersjach tej monografii, wytknęli recenzenci (prof. S. Włodyka, prof. J. Krajewski i adw. C. Przymusiński), jest cennym uzupełnieniem pracy, umożliwiającym dokonanie porównań w systemach organizacyjnych obsługi prawnej w krajach socjalistycznych i w krajach kapitalistycznych. Monografia E. Wengerka zawiera części dokumentacyjnej w postaci tekstów obowiązujących w omawianej materii przepisów (teksty te zostały odrębnie wydane), mieści natomiast w sobie wykaz podstawowych aktów normatywnych oraz wykaz ważniejszych pozycji bibliograficznych, związanych z tematyką obsługi prawnej. Wypada przy okazji dodać, że wiele pozycji tej bibliografii wyszło spod pióra adwokatów-radców prawnych.

Szczególnie cenną zaletą tej monografii jest — co się rzadko na ogół zdarza w tego typu opracowaniach — bogaty zestaw przypisów, których lektura daje wiele cennego materiału informacyjnego, a m. in. wyjaśnienia niektórych organów państwowych w sprawie stosowania przepisów o obsłudze prawnej oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego. W przepisach tych wskazano też na rozróżnienie pojęć „obsługa prawna” oraz „pomoc prawna”, odnosząc to ostatnie wyłącznie do działalności zawodowej adwokatów w zespołach adwokackich. O ile bowiem re-

prezentacja przed sądami stanowi dla adwokatów główne zajęcie, o tyle w pracy radcy prawnego jest to ułamkowy odcinek.

Poddawszy wnikliwej analizie obowiązujące unormowania w zakresie obsługi prawnej organów administracji państwowej i jednostek gospodarki społecznej oraz ujmując zasady tej obsługi w pewien systematyczny układ, prof. E. Wengerek nie powstrzymał się zarazem od wskazania dość licznych mankamentów tkwiących w dotychczasowej reglamentacji obsługi prawnej, wyliczając je dokładnie z odpowiednim uzasadnieniem. Przykładowo można tu powiedzieć o krytycznych uwagach autora o rozdwojeniu reglamentacji prawnej istniejącym między obsługą terenowych organów administracji państwowej a obsługą jednostek gospodarki społecznej, o niedostatecznym uregulowaniu zespołowych form obsługi, o niedostatecznym unormowaniu kwestii niezawisłości opinii radcy prawnego itd. Dla adwokatów prowadzących sprawy przeciwko Skarbowi Państwa użyteczna jest uwaga E. Wengerka, że dekoncentracja obsługi prawnej w zakresie reprezentacji Skarbu Państwa w postępowaniu przed sądem poszła za daleko i doprowadziła do sporów między *stationes fisci* tej samej osoby w procesie cywilnym, tak że konieczne się staje skoncentrowanie tej reprezentacji w jednym organie administracji terenowej.

Autor zwrócił też uwagę na to, że „dużo słusznych zarzutów podnoszą adwokaci będący radcami prawnymi”, gdyż uzależnienie ich w stosunku pracy wyłącznie od dyrektora jednostki organizacyjnej stawia ich w sytuacji gorszej niż adwokatów (w zespołach adwokackich) w stosunku do klientów. Ponadto podkreślił, że problem podwójnej odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów-radców prawnych jest niewątpliwie anomalią, którą powinna w sposób jednoznaczny nowa

ustawa o obsłudze prawnej zlikwidować.

Przy przedstawieniu mechanizmu obsługi prawnej j.g.u. i form organizacyjnych, czyli typów tej obsługi, E. Wengerek nie pominął oczywiście sprawy dopuszczalności i zakresu świadczenia doraźnych usług prawnych jednostkom gospodarki uspołecznionej przez członków zespołów adwokackich na podstawie zarządzenia nr 36 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 kwietnia 1964 r.

Monografię kończą uwagi autora na temat projektów (które mu udostępniono) nowych przepisów o obsłudze prawnej, co do których E. Wengerek wyraził szereg zastrzeżeń. Sprawa zgłoszenia projektu nowego w tej materii aktu ustawodawczego do laski marszałkowskiej wydaje się być jeszcze otwarta.

Oceniając nadal bardzo pozytywnie

pracę autora i jej przydatność dla prawników (w tym także dla adwokatów), nie można jednak powstrzymać się od pewnej uwagi krytycznej, kierowanej zresztą raczej do edytora dzieła, Państwowego Wydawnictwa Naukowego. Jak wynika bowiem ze „stopki redakcyjnej”, opracowanie to zostało oddane do składu w lutym 1978 r., a podpisane zostało do druku w marcu 1978 r. (druk ukończono w kwietniu 1978 r.). Otóż w tym czasie nie istniały już od kilku lat w PRL powiaty, o czym wzmiankuje się w wielu miejscach książki. Z kolei arbitraż państwowy uzyskał w 1975 r. nowe podstawy prawne do swej działalności (ustawa z dnia 23.X.1975 r. i rozp. Rady Ministrów z dnia 25.XI.1975 r.), a tymczasem w tekście książki „płacz się” jeszcze przepisy z lat sześćdziesiątych i wcześniejszych.

Stefan Mizera

2.

Priedwaritielnoje rassledowanije w ugołownom processie Polskoj Narodnoj Riespubliki, praca zbiorowa pod red. M. Cieślaka i J. O. Motowilówkiera. „Wysszaja sledstwiennaja szkoła MWD SSSR, Wołgograd 1976, s. 134.

Współpraca polskich i radzieckich uczonych w dziedzinie prawoznawstwa jest czymś najzupełniej naturalnym. Nieczęsto jednak owocuje ona w postaci wspólnych opracowań poświęconych kompleksowemu omówieniu obszernego zespołu zagadnień na tle ustawodawstwa i praktyki obu państw. W roku 1973 w serii prac prawniczych Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się praca zbiorowa będąca rezultatem wspólnego przedsięwzięcia procesualistów krakowskich i moskiewskich, którego celem było przedstawienie wężlo-

wych problemów postępowania przygotowawczego w Polsce i Związku Radzieckim.¹

Wydanie w języku rosyjskim stanowiące przedmiot niniejszego omówienia recenzyjnego ograniczone zostało tylko do opracowań polskich autorów: M. Cieślaka, Z. Dody, A. Gaberlego i S. Waltosia,² które zostały poprzedzone artykułem wstępnym J. O. Motowilówkiera, poświęconym ogólnej charakterystyce obowiązującego polskiego ustawodawstwa karnoprocesowego. Profesor J. O. Motowilówkier jest

¹ Zob. Postępowanie przygotowawcze (Wężłowe problemy na tle radzieckiego i polskiego prawa karnego procesowego), praca zbiorowa pod kierunkiem M. Cieślaka i W. E. Czugunowa, ZN UJ — Prace Prawnicze, z. 61, Warszawa—Kraków 1973, s. 208.

² Jest to chyba rezultatem tego, że książka — jak wynika z krótkiego wstępu — przeznaczona jest przede wszystkim dla słuchaczy Wyższej Szkoły Śledczej MSW oraz dla studentów prawa innych uczelni, którym problemy radzieckiego ustawodawstwa znane są z różnych opracowań.